

LIIKUVATE PILTIDE PALLAS

1. septembril alustab Tallinnas kõrgkool, millel on tagasihoidlik võimalus muutuda Eesti ja naaberriikide filmikunsti uute hoovuste voolusängiks. Balti Filmi- ja Meediakooli eesmärk on ei vähem ega rohkem kui aidata Eesti, Läti ja Leedu pisut sumbuurselt mulksuv filmielu värske õhu ja maailma tõmbetuulde kätte. Kui selle käigus tõuseb esile uus põlvkond andekaid filmitegijaid, kes murravad läbi visalt juurdunud eesti filmi taidlevast mainest, oleme millegi olulise sinni juures.

Kõik rööpjooned minevikuga kipuvad eksitama, aga on konstante, mis ulatuvad üle aja. Nii ka see irratsionaalne miski, mis paneb inimesed hksuma, piüidlema, rabelema ja unistama. Pallase asutajaid kehutas XX sajandi alguses kristjanjaagulik trots tuua euroopalik kunsti-haridus Eestisse ja viia Eesti kunstnikud maailma. Omas ajas oli see ulmeline plaan.

Balti Filmi- ja Meediakooli eesmärk on sellega sarnane: tuua tänapäevane filmiharidus Eestisse ja viia Eesti tulevased filmitegijad maailma. Küllap tundub see sama ulmeline kui Pallase piüidlused, rääkimata pahameelest, mida võib tekitada võrdlus klassikutega. Siiski on mõned eeldused kahel koolil sarnased. Nii nagu pallaslased, on ka uue filmikooli õppejõud omandanud oma kunsti välismaal ja toovad selle nüüd Eestisse. Pallas pakkus esimest korda korralikku kunstiharidust Eestis. Üheksakümmendate keskel Tallinnas alustanud filmi ja video õppetool on teinud tänuväärt tööd, kuid seni pole aineline kitsikus ja õpetajate vähesus lubanud sel muutuda süstemaatiliselt toimivaks tänapäevaseks filmikooliks. Nüüd ehk õnnestub. Mõlemad koolid on praktilise suunitlusega ja põhinevad meistriõppel. Ja mõlemad on oma ambitsioonides rõhutatult kosmopoliitsed.

Pallase kunstühingu alusepanija Ants Laikmaa rõhnutas 1903. aasta üleskutses kunsti tähtsust võrre suvas eesti kultuuris ja vajadust seda propageerida. Sada aastat hiljem võime Laikmaad parafraseerides rõhutada audiovisuaalse materjali suurenevat osatähtsust eesti ja maailma kultuuris ning vajadust sellega tegelda. Uus kool õpetab nii filmi kui ka meediat, mida need praegu ja viite või kümne aasta pärast ka ei hõlmaks. Õieti polegi meil valikut. Liikuvad ja levivad pildid on tunginud igapäevaelu ja nõuavad vilkudes endale üha rohkem ruumi. Me kas valmistume selleks teadlikult või jääme teeservas pealt vaatama, kuidas uus aeg meist huilates mööda sõidab.

Kunstkriitik Johannes Saar on viidanud raskuste ja valude sarnasusele, mida peavad ületama nii Pallase asutajad kui ka tänapäeva Eesti kultuuritegijad. Kuigi Eesti Vabariik on praegu palju küpssem, on sarnaseid jooni vahelduvate valitsuste, haridusametnike, kultuurirahastuse ja pidevalt kestva kitsikuse vahel toona ja nüüd. Kui paralleel Pallasega ongi üksikasjades vildakas, siis sihid ja aja vaim on mitmes mõttes üks. Pallase saatuse peale mõeldes tuleb loota, et ajalugu ei korädu, ei farsina ega muul moel ning Balti Filmi- ja Meediakoolile on antud pikem ja vabam eluõigus. Pallaslaste unistus eesti kunsti viimisest Euroopasse lõpuks luhtus, aga ilma nendeta ei ole võimalik eesti kunsti ette kujutada. Me kõik oleme koos Oscar Wilde'iga rentsiis, aga ei tee paha mõnikord tähtede poole vaadata.

MARTIN AADAMSOO,
Balti Filmi- ja Meediakooli arendusjuht